

**AZƏRBAYCAN
RESPUBLİKASININ
DÖVLƏT
STANDARTI**

AZS XXX

İkinci nəşr
2021

**Azərbaycan Respublikasında pərakəndə
yanacaq satış məntəqələrində satılan
yanacaq üçün keyfiyyətə nəzarət qaydaları**

**Rules for quality control of fuel retail stations in
the Republic of Azerbaijan**

LAYIHƏ

Bu standart Azərbaycan Standartlaşdırma İnstitutunun icazəsi olmadan tam və ya hissə-hissə yenidən çap oluna, çoxaldıla və yayıla bilməz

Elçin İsaqzadə küç., 7-ci köndələn

Qaynar xətt: +994125149308

Email: office@azstand.gov.az

MÜQƏDDİMƏ

1. Azərbaycan Standartlaşdırma İnstitutu tərəfindən **İŞLƏNİB HAZIRLANIB** və **TƏQDİM EDİLİB**.

2. Azərbaycan Standartlaşdırma İnstitutunun _____ sayılı _____ 2021-ci il tarixli əmri ilə **TƏSDİQ EDİLİB**.

3. **QÜVVƏYƏ MİNMƏ TARİXİ** “ ____ ” _____ 2021-ci il

4. **İLK DƏFƏ TƏTBİQ EDİLİR**.

5. Dövlət standartında müəyyən edilən tələblərin beynəlxalq standartlara, norma, qayda və tövsiyələrə və digər dövlətlərin müvafiq mütərəqqi milli standartlarına, elm, texnika və texnologiyanın müasir nailiyyətlərinə əsaslanmasını müəyyən etmək üçün standartın ilkin yoxlama müddəti 2022-ci il, dövri yoxlama müddəti ildə bir dəfədir.

MÜNDƏRİCAT

1 Tətbiq sahəsi.....	1
2 Normativ istinadlar	1
3 Ümumi müddəalar.....	1
4 Sistemin əsas elementləri.....	2
5 Sistemin təşkilati strukturu və yanacaq məhsullarının keyfiyyətinə nəzarəti həyata keçirən orqanlarının vəzifələri.....	3
6 Azərbaycan Respublikasında satılan yanacaq məhsullarının keyfiyyətinə nəzarət qaydası.....	6
7 Yanacaq məhsullarının keyfiyyətinə nəzarət üçün xərclərin ayrılması.....	11
8 Məhsulun keyfiyyətinə nəzarət vaxtı Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik və normativ aktlarının tələblərinə əməl edilmədikdə yanacaq məhsullarının satışına tətbiq edilən tədbirlər.....	12
9 Keyfiyyətsiz yanacaq məhsullarının satışı üçün vəzifəli şəxslərin məsuliyyəti.....	13

**Azərbaycan Respublikasında pərakəndə
yanacaq satışı məntəqələrində satılan
yanacaq üçün keyfiyyət nəzarət qaydaları**

AZS XXX:2021

**Rules for quality control of fuel retail
stations in the Republic of Azerbaijan**

Qüvvəyə minmə tarixi “ ____ ” _____ 2021-ci il

1 TƏTBİQ SAHƏSİ

Bu standart yanacaq məhsullarının istehsalçıdan istehlakçıya çatdırılmasının bütün mərhələlərində keyfiyyətinin təmin edilməsi, həmçinin ətraf mühitin və əhalinin keyfiyyətsiz məhsulların zərərli təsirlərindən qorunması və ölkədə yanacaq məhsullarının sivil bazarının formalaşdırılması üçün şərait yaradılması üzrə vahid tələbləri müəyyənləşdirir.

2 NORMATİV İSTİNADLAR

ГОСТ 2517-2012 Нефть и нефтепродукты. Методы отбора проб

3 ÜMUMİ MÜDDƏALAR

3.1 Azərbaycan Respublikasında satılan yanacaq məhsullarının keyfiyyətinə nəzarət sistemi dedikdə, yanacaq məhsullarının keyfiyyətini qorumaq, onların normativ sənədlərə uyğunluğunu müəyyən etmək üçün yanacaq məhsullarının təchizatı müəssisələri (neft bazaları, yanacaqdoldurma məntəqələri (YDM)), istehlakçılar, dövlət nəzarət orqanları tərəfindən həyata keçirilən qarşılıqlı tədbirlər kompleksi başa düşülür;

3.2 Bu sənəd sistemin əsas elementlərinin tərkibini, onun təşkilati strukturunu, fəaliyyət qaydasını, məqsəd və hədəflərinə nail olmaq mexanizmini müəyyən edir;

3.3 Sistemin fəaliyyətinin əsas məqsədi keyfiyyəti normativ sənədlərin tələblərinə cavab verməyən və istehlakçılara, onların mülkiyyətinə və ətraf mühitə zərər verən keyfiyyətsiz neft məhsullarının satışının qarşısını almaqdır;

3.4 Müəyyən edilmiş məqsədə uyğun olaraq, sistem aşağıdakı vəzifələrin yerinə yetirilməsinə yönəldilmişdir:

3.4.1 Yanacaq məhsullarının keyfiyyətinin qorunması üçün neft bazası və YDM personallarının peşəkarlığının və məsuliyyətinin artırılması;

3.4.2 Yanacaq məhsullarının daşınması, qəbulu, saxlanması, buraxılışı və istehlakı zamanı texniki istismar qaydaları və uyğun normativ sənədlərə riayət edilməsinə daimi nəzarətin təşkili;

3.4.3 Yanacaq məhsullarının keyfiyyətinə, o cümlədən onların nəqli zamanı bütün mərhələlərdə ekoloji tələblərə nəzarətin gücləndirilməsi;

3.4.4 Yanacaq məhsullarının keyfiyyətinə nəzarət üzrə sistemin bütün iştirakçılarının fəaliyyətinin əlaqələndirilməsi;

3.4.5 Yüksək keyfiyyətli yanacaq məhsullarının satışı ilə məşğul olan sahibkarların, fəaliyyətini həyata keçirilməsinə vahid tələblər qoymaqla rəqabətin stimullaşdırılması;

3.4.6 Azərbaycan Respublikasının yanacaq məhsulları bazarında keyfiyyətsiz məhsulların satışından istehlakçıların və ətraf mühitin qorunmasına yönəlmiş dövlət tədbirlərinin gücləndirilməsi;

3.4.7 Sistemin fəaliyyətinə dair iradların toplanması, ümumiləşdirilməsi və zəruri normativ sənədlərin dərc edilməsi üçün təkliflərin hazırlanması.

3.5 Sistemin əsas müddəaları müəssisənin mənsubiyyətindən və mülkiyyət formasından asılı olmayaraq Azərbaycan Respublikası ərazisində yanacaq məhsullarının istehsalı, nəqli, saxlanması, satışı və istifadəsi ilə məşğul olan bütün təsərrüfat subyektlərinə tətbiq edilir.

4 SİSTEMİN ƏSAS ELEMENTLƏRİ

4.1 Sistemin əsas elementlərinə aşağıdakılar aiddir:

4.1.1 Yanacaq məhsulları və onların istehsalı, nəqli, saxlanması və satışı (texniki sistem) prosesində məhsulun keyfiyyətini təmin etmək üçün texniki vasitələr;

4.1.2 Məhsulun istehlakçıya çatdırılmasının bütün texnoloji mərhələlərində (texnoloji sistem) məhsulun keyfiyyətinə nəzarət üzrə əməliyyatların və tədbirlərin məcmusu;

4.1.3 Məhsulların keyfiyyətinə nəzarətin (normativ-hüquqi sistemi) həyata keçirilməsi üçün normativ və qanunverici baza;

4.1.4 Keyfiyyətə nəzarət xidmətləri və ya yanacaq məhsulları təchizatı müəssisələrində (təsərrüfat subyektlərinin səviyyəsində təşkilati sistem) keyfiyyətə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslər;

4.1.5 Sistemin fəaliyyətini təmin edən (dövlət səviyyəsində təşkilati sistem) dövlət idarəetmə, nəzarət və yoxlama orqanları.

4.2 Yanacaq məhsullarının keyfiyyətinin saxlanılmasına nəzarət üzrə sistemdə aparıcı rol yanacaq məhsulu təchizatı müəssisələrinə aiddir və bununla əlaqədar olaraq yanacaq məhsullarının saxlanılması, istifadəsi və YDM-nin istismarı üzrə tədbirlərin həyata keçirilməsi üçün hazırlanmış kadrların və keyfiyyətinə nəzarət üçün vacib olan ölçmə vasitələri və sınaq laboratoriyalarının (şəxsi və ya müqavilə üzrə cəlb edilən akkredite olunmuş laboratoriyalar) olması zəruri şərtidir.

4.3 Neft məhsulu təchizatı müəssisələrində məhsulun keyfiyyətinə nəzarət müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən həyata keçirilir.

4.4 Dövlət tərəfindən yanacaq məhsullarının keyfiyyətinin tənzimlənməsi və ona nəzarət ilk növbədə, məhsulun istehsalı və bilavasitə satışı zamanı keyfiyyət göstəricilərinin müəyyən edilməsi üçün sertifikatlaşdırılması mərhələlərində həyata keçirilir, bu da yerli istehlakçıları məsuliyyətsiz istehsalçılardan qorumağa imkan verir.

5 SİSTEMİN TƏŞKİLATI STRUKTURU VƏ YANACAQ MƏHSULLARININ KEYFİYYƏTİNƏ NƏZARƏTİ HƏYATA KEÇİRƏN ORQANLARIN VƏZİFƏLƏRİ

5.1 Azərbaycan Respublikasında satışı həyata keçirilən yanacaq məhsullarının keyfiyyətinə nəzarət sisteminin təşkilati strukturu üç idarəetmə səviyyəsini özündə əks etdirir:

5.1.1 Əsas – yanacaq məhsullarının təchizatı müəssisələri və yanacaq məhsullarının istehsalı, saxlanması, topdan və pərakəndə satışı və istifadəsi ilə məşğul olan digər təsərrüfat subyektləri, həmçinin keyfiyyətə nəzarət xidmətləri və ya keyfiyyətin qorunması üçün məsul olan vəzifəli şəxslər.

5.1.2 Nəzarət - dövlət nəzarəti və yoxlama orqanları, həmçinin istehlak bazarının idarə edilməsi və istehlakçıların hüquqlarının müdafiəsi üzrə orqanlar və təşkilatlar.

5.1.3 Dövlət idarəetmə - yoxlama və nəzarət səlahiyyəti verilən dövlət idarəetmə orqanları.

5.2 Sistemin əsas məqsədinin həyata keçirilməsi üçün onun struktur bölmələri aşağıdakı funksiyaları və vəzifələri yerinə yetirirlər:

5.2.1 Yanacaq məhsullarının təchizatı müəssisələri:

- yanacaq məhsullarının istehsalçıları - məhsulların müvafiq texniki normativ sənədlərin məcburi tələblərinə uyğunluğunu təmin edir, məhsulun sertifikatlaşdırılmasını həyata keçirir. Göndərilən məhsul sertifikatlaşdırılmaya dair məlumatları özündə ehtiva edən keyfiyyət haqqında sənədlə müşayiət olunur. Maye yanacaq məhsulları olan nəqliyyat tutumu plomblanır. İstehsalçılar və təchizatçılar, daşınma və saxlanma qaydalarına aid normativlərin tələblərinə əməl etməklə məhsulun keyfiyyətinin qorunmasına zəmanət verir.

- topdansatış müəssisələri (neft bazaları, neft anbarları və s.) - müəyyən edilmiş tələblərə uyğun olaraq yanacaq məhsullarının qəbulu, saxlanması və buraxılması üzrə fəaliyyəti həyata keçirir, yanacaq məhsullarının keyfiyyətinin qorunması və saxlanması şərtlərinin yoxlamasını aparır, istehsal vəziyyətini təhlil etməklə ehtiyac olarsa öz təşəbbüsü ilə yanacaq məhsullarının sertifikatlaşdırılmasını təşkil edir. Göndərilən məhsul yanacaq bazasında aparılan sertifikatlaşdırma haqqında məlumatları özündə ehtiva edən keyfiyyət haqqında sənədlə müşayiət olunur.

- yanacaq məhsullarının pərakəndə satış (YDM, mağazalar və s.) müəssisələri - yanacaq məhsullarının qəbulu, saxlanması və pərakəndə satışı üzrə fəaliyyəti həyata keçirir, həcmə uyğun olaraq normativ sənədlərə əsasən yanacaq məhsullarının keyfiyyətinin qorunması və saxlanması şərtlərini yoxlayır.

5.2.2 Öz səlahiyyətləri daxilində dövlət nəzarəti və yoxlama orqanları:

- yanacaq məhsullarının planlı və növbədən kənar keyfiyyətinə nəzarəti və Azərbaycan Respublikası ərazisində onların satış qaydalarına riayət edilməsini həyata keçirir;

- yanacaq məhsullarının Azərbaycan Respublikasında satılması üçün keyfiyyətinin yoxlanılması tədbirlərini öz daxili imkanları və ya akkredite edilmiş sınaq mərkəzlərinin köməyi ilə birbaşa təşkil edir; satılan yanacaq məhsullarının keyfiyyətinə dair hüquqi və fiziki şəxslərdən alınmış məlumatları nəzərdən keçirir və onunla bağlı müvafiq tədbirlər görür; yanacaq məhsulu təchizatı müəssisələrində və yanacaq məhsullarının saxlanması, topdan və pərakəndə satışı ilə məşğul olan digər müəssisələrdə, onların keyfiyyətini təsdiq edən sənədlərin olmasını, həmçinin məhsulların qəbuluna, saxlanılmasına və buraxılmasına dair müəyyən edilmiş norma və qaydalara riayət edilməsini yoxlayır;

- akkreditə edilmiş sınaq mərkəzləri vasitəsilə satılan yanacaq məhsullarının faktiki keyfiyyətinin yoxlanılmasını təşkil edirlər; keyfiyyəti müvafiq texniki normativ tələblərinə cavab verməyən yanacaq məhsullarını satan təsərrüfat subyektlərinin rəhbərlərini inzibati məsuliyyətə cəlb edirlər;

- yanacaq məhsulları bazarında yoxlama və nəzarət orqanları ilə qarşılıqlı əlaqə üzrə İşçi qrupa və lisenziya verən orqana satılan məhsulların keyfiyyətinin vəziyyətinə dair təsərrüfat subyektlərinin yoxlamalarının nəticələri və aşkar edilmiş pozuntulara dair görülən tədbirlər barədə məlumat verirlər;

- yanacaq məhsullarının təchizatı müəssisələri üçün müqavilə əsasında yanacaq məhsullarının keyfiyyətinin qorunması məsələləri üzrə personalın hazırlanmasını və təkmilləşdirilməsini təşkil edirlər.

5.2.3 Lisenziya və icazə verən orqan:

- Maye və təbii qaz təsərrüfatı obyektlərinin quraşdırılması və istismarına lisenziya verir;

- Lisenziyanın sahibi lisenziya şərtlərini pozduqda qanunvericiliklə müəyyənləşdirilmiş qaydada lisenziyanın dayandırılması və ləğvi ilə bağlı müvafiq tədbirlər görür.

5.2.4 Dövlət idarəetmə orqanları:

- Sistemin işləməsi və təkmilləşdirilməsinə ümumi nəzarəti həyata keçirirlər.

- Azərbaycan Respublikasında satılan yanacaq məhsullarının keyfiyyətinə planlaşdırılmış və növbədənənar nəzarəti həyata keçirirlər;

- səlahiyyətli orqanlara müəyyən edilmiş qaydada yanacaq məhsullarının keyfiyyətinin qorunmasına və onların istifadəsinin ətraf mühitə zərərli təsirlərinin azaldılmasına yönəlmiş normativ hüquqi aktların layihələrini təqdim edirlər;

- Azərbaycan Respublikasında yanacaq bazarında bütün iştirakçıların səmərəli fəaliyyəti üçün bərabər şərait yaradırlar, rəqabətin inkişafına və sivil bazar münasibətlərinə keçid üçün dövlət dəstəyini təmin edirlər;

- İşçi qrup vasitəsilə Azərbaycan Respublikasında satılan yanacaq məhsullarının keyfiyyətini təmin etmək üzrə sistemin bütün iştirakçılarınınin fəaliyyətinin əlaqələndirilməsini həyata keçirirlər.

5.2.5 Qarşılıqlı əlaqələr üzrə İşçi qrup kollegial orqandır, onun funksiyalarına aşağıdakılar daxildir:

- Sistemin inkişafı üçün məsləhətlərin verilməsi və metodik rəhbərliyin həyata keçirilməsi;

- Azərbaycan Respublikasında satılan və istifadə olunan yanacaq məhsullarının keyfiyyətini yoxlamaq üçün nəzarət və dövlət idarəetmə orqanlarının iş planlarının əlaqələndirilməsi;

- sistemlərin təkmilləşdirilməsi və inkişafı üzrə tövsiyələrin hazırlanması və yoxlamaların nəticələrinin təhlili və ümumiləşdirilməsi;

- keyfiyyətsiz yanacaq məhsullarının sistemli şəkildə müəyyənləşdirilməsi zamanı uyğunluq sertifikatlarının fəaliyyətinin dayandırılmasına və ya ləğv edilməsinədək yekun tədbirlərin görülməsi üçün yanacaq emalı zavodlarının və yanacaq bazalarının məhsullarının sertifikatlaşdırılması üzrə müvafiq orqanlara müraciətin edilməsi.

5.2.6 Müvafiq qaydada akkredite edilmiş yanacaq məhsullarının sertifikatlaşdırılması üzrə orqanlar:

- məhsulun eyniləşdirməsini (identifikasiyasını) həyata keçirir, sertifikatlaşdırmanı aparır və sertifikat verir;

- sertifikatlaşdırılmış məhsullara müəyyən edilmiş qaydada inspeksiya nəzarətini həyata keçirir, əvvəllər verilmiş sertifikatları dayandırır və ya ləğv edirlər.

5.2.7 Sınaq laboratoriyaları (mərkəzləri):

Yanacaq məhsullarının təchizatı müəssisələri üçün dövlət nəzarətinin və sertifikatlaşdırmanın aparılması məqsədi ilə sınaqlar müstəqilliyə və texniki səriştəliliyə görə akkredite olunmuş laboratoriyalarda həyata keçirilir. Yalnız texniki səriştəliliyə görə akkredite olunmuş laboratoriyalar dövlət müfəttişinin və ya sertifikatlaşdırma üzrə orqanın nümayəndəsinin nəzarəti altında sınaq keçirir. Laboratoriyalar nümunələrin götürülməsini (nəzarət edən təşkilatların göstərişləri üzrə və ya müştərilərlə müqavilələr əsasında) və məhsulun sınağını normativ sənədlərin tələblərinə ciddi əməl etməklə həyata keçirilir.

5.2.8 İstehlakçılar (bələdiyyə, avtomobil nəqliyyatı və digər müəssisələr) topdansatış müəssisələrindən yanacaq məhsullarını qəbul edərkən keyfiyyətə giriş nəzarətini həyata keçirir və müvafiq normativ sənədlərin tələblərinə uyğun olaraq onların saxlanması və buraxılmasına şərait yaradır.

6 AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASINDA SATILAN YANACAQ MƏHSULLARININ KEYFİYYƏTİNƏ NƏZARƏT QAYDASI

6.1 Azərbaycan Respublikasında istehsal olunan, idxal olunan, saxlanılan və satılan bütün yanacaq məhsullarının keyfiyyətinə məcburi nəzarət, müvafiq nəzarət orqanları tərəfindən həyata keçirilir.

6.2 YDM və neft məhsulları bazaları yanacaq məhsullarının keyfiyyətinə nəzarət üzrə fəaliyyətlərində müvafiq normativ sənədləri (YDM-in və neft bazalarının istismar qaydaları, onlarda istismar edilən polad çənlərin istismar qaydaları) rəhbər tutur.

6.3 Yanacaq məhsullarının keyfiyyətinə nəzarət istehsalçıdan istehlakçıya qədər bütün mərhələlərdə həyata keçirilir, belə ki, yanacaq məhsullarının nəqli, saxlanması, dəfələrlə vurulması(nasosla) və boşaldılması zamanı onların keyfiyyət xüsusiyyətlərinin pisləşməsi baş verə bilər. Nəzarətin həyata keçirilməsi üçün bütün yanacaq məhsullarının təchizatı müəssisələrinin tabeçiliyində lazımlı avadanlıqlarla təchiz edilmiş laboratoriyaları və ya müvafiq qaydada akkreditə edilmiş hər hansı sınaq laboratoriyası ilə sınaqların aparılması üzrə müqavilələri olmalıdır.

6.4 Müvafiq texniki normativ sənədlərdə göstərilən miqdarda yanacaq məhsulları təhlil edilərkən, sınaq edilən göstəricilərin sayı nəzarət orqanlarının, sertifikatlaşdırma üzrə orqanların və ya arbitraj mübahisəsi zamanı tərəflərin razılığına əsasən dəyişdirilə bilər.

6.5 Yanacaq məhsullarının qəbulu, saxlanması, nəqli və satışı zamanı onların keyfiyyətinin qorunmasını təmin etmək üçün nəzarət orqanlarının məsul şəxsləri aşağıdakı əsas tədbirləri həyata keçirirlər:

6.5.1 Yanacaq bazalarında:

- yanacaq məhsullarının alınması zamanı nəqliyyat çəninin vəziyyəti, plombların olması, boşaltma cihazlarının təmizliyi yoxlanılır;

- nəqliyyat sənədlərinin və keyfiyyət pasportlarının olması və uyğunluğu, həmçinin onların doldurulmasının düzgünlüyü yoxlanılır;

- boşaltmadan əvvəl mövcud temperaturda çəndə məhsulun həcmi və sıxlığı ölçülür və çənin dərəcələnmə cədvəlinə əsasən yanacaq məhsullarının kütləsi hesablanır. Alınmış nəticələr faktura məlumatları ilə müqayisə edilir. Kütlənin müəyyənləşdirilməsi ilə yanaşı, ГОСТ 2517 standartına uyğun olaraq qəbul, təhvil və analiz üçün nümunələrin seçilməsi aparılır;

- keyfiyyətə dair hər hansı bir şübhə olduqda, yanacaq məhsulu ayrı bir rezervuara boşaldılır və onun sınaqları yoxlama analizi həcminə uyğun keçirilir.

Qeyri-qənaətbəxş nəticələr əldə olunan zaman sonrakı gedişat barədə (təchizatçıya qaytarma, bərpa, ən aşağı növlərə keçirmə) qərar qəbul edilir. Keyfiyyətin bərpası üzrə işlər aparıldıqdan sonra təkrar sınaq aparılır və onun nəticəsinə əsasən

yanacaq bazasının rəhbəri bu yanacaq məhsulunun sonrakı istifadəsi haqqında qərar qəbul edir.

Akkredite edilmiş laboratoriyanın sınaq protokolu və istehsalçının keyfiyyət pasportu yanacaq bazaları tərəfindən satılan yanacaq məhsulunun keyfiyyət pasportunun rəsmiləşdirilməsi üçün əsasdır.

Yanacaq məhsulları boşaldıldıqdan sonra, yoxlama sınaqlarının aparılması üçün çənlərdən nümunələrin götürülməsi ГОСТ 2517 standartına uyğun olaraq aparılır (yanacaq məhsullarından nümunələr-boşaldıldıqdan ən azı iki saat sonra götürülür);

- yanacaq bazasından məhsulun buraxılması zamanı satılan məhsula dair keyfiyyət pasportunun məcburi göstəricisi ilə nəqliyyat fakturaları rəsmiləşdirilir. Keyfiyyət pasportunda yanacaq məhsullarının sertifikatlaşdırılması haqqında məlumatlar göstərilir;

- keyfiyyət pasportu yanacaq məhsullarının keyfiyyət göstəriciləri üzrə analizinin faktiki nəticələri əsasında doldurulur. Laboratoriya tərəfindən müəyyən edilməyən göstəricilərin qiyməti istehsalçı zavodun pasportuna əsasən verilmiş pasportda qeyd olunur;

6.5.2 Yanacaq doldurma məntəqələrində:

- yanacaq məhsullarının alınması zamanı plombların və sisternin boşaltma qurğusunun saz olması yoxlanılır;

- nəqliyyat sənədlərinin və keyfiyyət pasportunun olması və uyğunluğu, onların doldurulmasının düzgünlüyü, yanacaq bazasında məhsulun sertifikatlaşdırılması haqqında məlumatların olması yoxlanılır;

- çənlərə boşaldılmazdan əvvəl ГОСТ 2517 standartına uyğun olaraq nəqliyyat çənlərindən nümunələr götürülür və yanacaq məhsullarının giriş yoxlaması müəyyən edilmiş parametrlərə (sıxlıq, temperatur, rəng, şəffaflıq, mexaniki qarışıqların və suyun olması) uyğun olaraq həyata keçirilir. Yanacaq məhsullarının keyfiyyətinə şübhə yarandıqda, nümunələr qəbul sınağının aparılması üçün akkredite olunmuş sınaq laboratoriyasına verilir;

- sınağın nəticələrinə əsasən yanacaq məhsulunu YDM çənlərinə boşaltmaq haqqında qərar qəbul edilir. Yanacaq məhsulunun keyfiyyətinin müvafiq texniki normativ sənədlərin tələblərinə uyğun gəlmədiyi halda, seçilmiş nümunə bu yanacaq məhsulundan istifadə məsələsi həll olunana qədər möhürlənir və saxlanılır;

- müntəzəm olaraq (ayda 1 dəfədən az olmayaraq) onların keyfiyyət göstəricilərinin (mexaniki qarışıqlar, suyun miqdarı, fraksiya tərkibi və s.) mümkün

dəyişiklikləriylə əlaqədar YDM rezervuarlarında olan yanacaq məhsullarının yoxlama analizləri aparılır;

- akkreditə olunmuş laboratoriyalar tərəfindən verilən sınaqların protokolları "Neft məhsullarının sınaq hesabatı Jurnalı" ndakı YDM-də nəzərə alınır. Laboratoriyanın mənfi rəyi əldə edildikdən sonra məhsulların satışı dərhal dayandırılır, müvafiq rezervuar möhürlənir və bu məhsulun keyfiyyətinin təmin edilməsinin və bundan sonra istifadə edilməsi üzrə səbəbləri müəyyənləşdirmək üçün tədbirlər görülür. Alınan tədbirlər barədə məlumat "Neft məhsullarının sınaq hesabatı Jurnalı" nda əks etdirilir.

6.5.3 Yağlar satılan mağazalarda (satış yerlərində):

- istehsalçının plombu ilə plomblanmış zavod taralarında (çəlləklər, kanistrlər) məhsulun təhvil alınması zamanı nəqliyyat sənədlərinin və məhsulun sertifikatlaşdırılması haqqında məlumatlar göstərilməklə alınan partiyanın keyfiyyət pasportunun olması və ona uyğunluğu, həmçinin müşayiətedici sənədlərdə və etiketlərdə lazımi informasiyanın olması yoxlanılır;

- nəqliyyat konteynerində (çəlləklər, bidonlar) məhsulun alınması zamanı məhsulun doldurulma yeri üzrə sertifikatlaşdırılması haqqında məlumatların keyfiyyət pasportunda olması yoxlanılır. Eyni zamanda qəbul–təhvil təhlili həyata keçirilir. Məhsulun keyfiyyətinə şübhə olduqda, nümunə seçmə ГOCT 2517 "Neft və neft məhsulları. Nümunə seçmə metodları " standartının tələblərinə əsasən həyata keçirilir və akkreditə edilmiş sınaq laboratoriyasında yoxlama analizi aparılır.

6.5.4 Topdan satış istehlakçılarının:

- yanacaq məhsullarının tədarükçüsü ilə müqavilələrin bağlanması mərhələsində satılan məhsullara dair sertifikatlarının olması yoxlanılır;

- müqavilə şərtlərinə əsasən məhsulun alınması zamanı, keyfiyyət pasportlarının və nəqliyyat fakturalarının olması və uyğunluğu yoxlanılır;

- satıcının iştirakı ilə konteynerdən ГOCT 2517 standartının tələblərinə uyğun olaraq yanacaq məhsulundan iki nümunə götürülür, onların hər ikisi plomblanır. Nümunələrdən biri arbitraj sınağı üçün saxlanılır və digəri qəbul–təhvil sınağı üçün göndərilir.

- məhsulun keyfiyyətinə şübhə yarandıqda, nümunə təhlil üçün göndərilir;

- sınağın nəticəsinə şübhə yarandıqda yanacaq məhsulundan təkrar nümunə götürülə və ya arbitraj sınağı aparıla bilər.

6.6 Azərbaycan Respublikasında satılan yanacaq məhsullarının keyfiyyətinin yoxlanmasının planlaşdırılması və aparılması, onların satış qaydalarına riayət edilməsi, həmçinin yoxlama yerlərində keyfiyyətinin saxlanması üçün şərtlər və tələblər akkredite edilmiş laboratoriyalar cəlb edilməklə işçi qrupunun təkliflərinə uyğun olaraq səlahiyyətli orqanlar və təşkilatlar tərəfindən həyata keçirilir.

Dövlət nəzarət və yoxlama orqanları, dövlət idarəetmə orqanları, habelə yanacaq məhsullarının təchizatı müəssisələri üzrə digər səlahiyyətli təşkilatlar, Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə müəyyən edilmiş qaydalarına uyğun olaraq aşağıdakıları yoxlayırlar:

- yanacaq məhsullarının istehlakçılara satışı zamanı keyfiyyətinin qorunub saxlanmasının yoxlanılması məqsədi ilə qanunvericilik və normativ aktlara uyğun olaraq lisenziya tələblərinin və şərtlərinin yerinə yetirilməsini;

- yanacaq məhsullarının keyfiyyətinin saxlanılmasının yoxlanması üzrə (vəzifəli şəxslərin keyfiyyətə görə məsuliyyətli olmaları, texnoloji yoxlama sxemləri və texniki sənədlər, akkredite olunmuş laboratoriyalarda keyfiyyətin dövrü yoxlama cədvəlləri) işin təşkilini;

- yanacaq məhsullarının keyfiyyətinin saxlanması üzrə texniki sənədlərin tələblərinə əməl edilməsini;

- satılan yanacaq məhsullarının keyfiyyətini təsdiq edən sənədlərin, onların istehsal (mənbə) yerinin və daxil olma mənbəyinin, məhsulun sertifikatlaşdırılması haqqında məlumatın olmasını;

- yanacaq məhsullarının sınaqlarının hesabat jurnallarını, laboratoriya və ölçmə sınaqlarının protokolları, sınaqların mənfəi nəticələri üzrə qəbul edilənləri;

- yanacaq məhsullarının keyfiyyətini müəyyənləşdirən öz xüsusi ölçmə vasitələrinin vəziyyətini və ya akkredite olunmuş laboratoriya ilə müqavilənin olmasını;

- yoxlama zamanı satılan məhsulların faktiki keyfiyyətini. Bu halda yanacaq məhsullarından nümunə götürməni nəzarət orqanının müfəttişinin iştirakı ilə nümunələrin seçilməsi aktını tərtib etməklə YDM-in və ya yanacaq bazalarının əməkdaşı həyata keçirir.

6.7 Yanacaq məhsullarının faktiki keyfiyyətinin qiymətləndirilməsi müvafiq standartlara əsasən sınaq metodlarından istifadə etməklə sınaq laboratoriyaları tərəfindən (şəxsi və ya müqavilə əsasında cəlb edilən akkredite edilmiş laboratoriyalar) həyata keçirilir.

6.8 Yanacaq məhsullarının təhlillərinin yerinə yetirilmə müddəti müqavilə ilə təyin edilir, lakin nümunənin götürülməsindən 3 gündən çox keçməməlidir. Sınaqların nəticələri sınaq protokollarında qeyd olunur.

6.9 Əgər sınaqların nəticələrinə görə yanacaq məhsulu kondensasiya edilməmiş hesab edilirsə və ya ekoloji tələblərə uyğun deyilsə, yoxlanılan təşkilatlar nümunə götürən təşkilatla razılaşdırılmaqla hər hansı bir müstəqil akkredite olunmuş laboratoriyada öz hesabına arbitraj sınaqları apara bilərlər.

6.10 Texniki səriştəlilik və müstəqillik üçün akkredite edilmiş laboratoriyalar (mərkəzlər) yanacaq məhsullarının sınaqlarının nəticələri barədə İşçi qrupuna, nəzarət və lisenziyalaşdırma orqanlarına məlumat verir. Azərbaycan Respublikasında satılan yanacaq məhsullarının keyfiyyətinin yoxlanılması üzrə rübün yekun arayışını göndərirlər .

6.11 Yanacaq məhsullarının təchizatı müəssisələrinin, nəzarət orqanlarının və laboratoriyaların işlərinin nəticələri məhsulun keyfiyyəti üzrə İşçi qrupda hər rüb nəzərdən keçirilir. İşçi qrupunun qərarı onun üzvlərinin iş planları, nəzarət, yoxlama və lisenziyalaşdırma orqanları vasitəsilə həyata keçirilir və onları səlahiyyətlərlə təmin olunur.

7 YANACAQ MƏHSULLARININ KEYFİYYƏTİNƏ NƏZARƏT ÜÇÜN XƏRCLƏRİN AYRILMASI

7.1 Yanacaq məhsullarının keyfiyyətinin yoxlanılması üzrə işlər yanacaq məhsulları satan təsərrüfat subyektinin istehsal fəaliyyətinin ayrılmaz və vacib hissəsidir.

7.2 Yanacaq məhsullarından nümunələrin seçilməsi üzrə işlərin dəyəri, həmçinin sərf olunmuş nümunələrin və sınaqların (təhlillərin, ölçmələrin) keçirilmə xərclərini dəyəri təsərrüfat fəaliyyəti subyektlərinin istehsal xərclərinə aiddir.

7.3 Yanacaq məhsullarının məcburi sertifikatlaşdırması üzrə işlərin ödənişi sifarişçi tərəfindən ödənilir. Sifarişçinin məhsulunun sertifikatlaşdırılmasına xərclədiyi vəsaitin dəyəri məhsulun maya dəyərinə aiddir.

7.4 Yanacaq məhsullarının təchizatı müəssisələri və YDM tərəfindən yanacaq məhsullarının keyfiyyətinin yoxlanılması üzrə xərclər məhsulun maya dəyərinə aid olan xərclərin tərkibinə daxildir

7.5 İstehsal prosesi mərhələsindən asılı olaraq çəkilən xərclər müvafiq normativ sənədə uyğun olaraq aparılır:

- "Ümumi təsərrüfat xərcləri";

- yanacaq məhsullarının təchizat müəssisələrinin texnoloji proseslərə uyğunluğu yoxlamaq üçün nəzərdə tutulmuş sınaqlara, təcrübələrə və tədqiqatlara dair xərcləri, həmçinin kənar təşkilatlar tərəfindən keçirilən təhlillər, sınaqlar və nümunələrin götürülməsinə çəkilən ödənişlər;

- "Kommersiya xərcləri" - yanacaq məhsullarının təchizatı müəssisələrinin məhsul buraxılan zaman aparılan sınaqlar üçün çəkilən xərcləri;

- "Digər xərclər" – YDM-in yanacaq məhsullarının ekspertizası və laboratoriya sınaqları üçün xərcləri.

7.6 Dövlət nəzarət və yoxlama orqanları tərəfindən və ya digər dövlət orqanlarının təşəbbüsləri ilə həyata keçirilən yanacaq məhsullarının təchizatı müəssisələrinin fəaliyyətinin yoxlanılması pulsuz həyata keçirilir.

8 MƏHSULUN KEYFİYYƏTİNƏ NƏZARƏT VAXTI AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNVERİCİLİK VƏ NORMATİV AKTLARININ TƏLƏBLƏRİNƏ ƏMƏL EDİLMƏDİKDƏ YANACAQ MƏHSULLARININ SATIŞINA TƏTBİQ EDİLƏN TƏDBİRLƏR

Dövlət nəzarəti və yoxlama orqanları tərəfindən, sertifikatlaşdırma və lisenziyalaşdırma üzrə orqanlar məhsulun keyfiyyətinə dair tələblərə riayət olunmasında pozuntu aşkar edildikdə öz səlahiyyətləri daxilində aşağıdakı tədbirləri tətbiq etmək hüququna malikdirlər:

8.1 Məhsulun əsas istehlakçı xüsusiyyətləri, mənşəyi, məhsulun sertifikatlaşdırılması və s. daxil olmaqla satış nöqtəsində lazımi və etibarlı məlumatlar olmadıqda yanacaq məhsullarının satışını dayandırmaq.

8.2 Müvafiq texniki normativ sənədlərin tələblərinə əməl edilməməsi zamanı satılan məhsulların satılmasının qadağan edilməsi və ya dayandırılması barədə göstəriş vermək.

8.3 Təsərrüfat subyektinin sınaq aparılması üçün məhsulları təqdim etməkdən imtina etməsi zamanı məhsulun satışını qadağan etmək.

8.4 Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik və normativ aktlarının pozuntuları və digər lisenziyalaşdırma tələbləri, şərtləri və onlara görə qəbul edilmiş tədbirlər barədə lisenziyalaşdırma orqanlarına məlumat vermək.

8.5 Qanunla müəyyən edilmiş qaydada lisenziyanın etibarlılığını dayandırmaq və ya ləğv etmək.

8.6 Sertifikatlaşdırılmış məhsullar üzrə inspeksiya yoxlama nəticələrinə əsasən məhsullara verilən uyğunluq sertifikatlarının etibarlılığını dayandırmaq və ya ləğv etmək.

9 KEYFİYYƏTSİZ YANACAQ MƏHSULLARININ SATIŞI ÜÇÜN MƏSULİYYƏT TƏDBİRLƏRİ

9.1 Yanacaq məhsullarının satışını həyata keçirən sahibkarlıq subyektləri aşağıdakı hallar üzrə Azərbaycan Respublikasının mövcud qanunvericiliyinə uyğun olaraq inzibati,- mülki və ya cinayət məsuliyyəti daşıyırlar,:

- səlahiyyətli orqanların göstərişlərinin (təlimatlarının) yerinə (yetirilməməsinə) görə;
- istehlakçılara və onların əmlakına ziyan vurulmasına görə;
- yanacaq məhsullarının uyğunluq sertifikatı və ya onun haqqında məlumat olmadan satılmasına görə;
- yanacaq məhsullarının məcburi sertifikatlaşdırılması qaydalarının pozulmasına görə;
- müvafiq texniki normativ sənədlərin tələblərinin pozulmasına görə;
- Lisenziya olmadan maye və təbii qaz təsərrüfatı obyektlərinin quraşdırılması və istismarına görə.

9.2 Nəzarət və yoxlama orqanlarının, həmçinin akkreditə olunmuş laboratoriyaların vəzifəli şəxsləri mövcud qanunvericiliyə uyğun olaraq yanacaq məhsullarının

keyfiyyətinin yoxlanılması üzrə onlara həvalə edilən vəzifə borclarının lazımı qaydada yerinə yetirilməməsi (yanlış icra) üçün məsuliyyət daşıyırlar.

Rəsmi nəşr
"Azərbaycan Standartlaşdırma İnstitutu"
publik hüquqi şəxs

AZS XXX:2021
Azərbaycan Respublikasında
pərakəndə yanacaq satış
məntəqələrində satılan yanacaq
üçün keyfiyyətə nəzarət qaydaları